ब्यादावन्ते बजां ज्ञाने प्रयतित चिकित्सकः। भेवजानां विधानेश्य ततः क्रामांचिकित्सितम्॥" चिवित्वितिमित्रज्ञ भावे सा:। इति भाव-प्रकाशी पूर्वलखः॥ ॥ अथ येन रोगायां ज्ञानं खातत्तराह।

"हेतुद्धद्रु संप्राप्तिः पूर्वेक्षप्य तचगम्। तथैवोपग्रय: पच रोगविज्ञानहेतव: "" तत्र हेतोर्लच्यमाइ

"यत् न खाहिना येन तस्य तहेतुरचते। ग्रास्त्रे संयवहाराय तत्र्यायान् प्रवद्माहे । विदानं कार्यां हेतुर्तिभित्तच निवन्धनम्। म्हलमायतनं तत्त् प्रत्ययोश्य निगदाते ॥" तत्र हेतुर्थाधीमां ज्ञानाय हेतुर्यथा। वर्षा-क्च अमहिमान भ्रातिमे युनभ्रोक चिन्तासया-द्यी वातप्रकीपहेतवी वातजान वाधीन बोध-यिन । ग्रात्कद्वनोषाती च्याकोधत्वा चुधाभि-घातादय: पित्तप्रकीपचेतव: पित्तजान वाधीन बोधयना। वसन्तमधुरिकामधौतादयः कष-प्रकोपहेतव: कफ्जान वाधीन बोधयन्त ॥ #॥ अय संप्राप्तिकंचयमाह

"यथा दरेन दोवेश यथा चातु विसर्पता। उत्पत्तियांमयस्यासौ संप्राप्तिकातिरागति: "" यथा दुष्टेन दोषेसा यथा कारसभेदेन दुष्टेन दीवेश । यथा चातुविसर्पता अनेकथा दीवाशां विसर्गगमुद्धीधस्तिथा। दिगतिमेदेन । तथा च विसर्पता आमयस्य या उत्पत्तिः असी संप्राप्ति:। ग्रास्त्रे व्यवद्वाराय संप्राप्ति: पर्धाया-वाइ जातिरागतिरिति। संप्राप्तिरौपाधिक-भेदानाइ।

"संख्याविकच्पप्राधान्यवजकालविष्रीवतः। सा भिद्यते यथात्रेव वक्त्यन्तेश्री ज्वरा इति॥" संखादिक्या ये विशेषास्त्रेभ्यः सा संप्राप्ति-भिंदाते भेदवती क्रियते इत्यघे:। तच संख्यां विवृत्योति। यथा ज्यरीश्रष्टधा व्यतीसारः घड्-विध इत्यादि। विकल्पं विष्टबोति। दोषाणां समवेतानां विकल्पोरं शांश्रकल्पना। सम-वेतानां ससुदितानां दोवाणां चांग्राम्यकत्वना शीनमधाधिकभेदैभीगक्तपना विक्रम: । # i प्राधानां विष्योति।

"खातकारपारतकाराधां वाधेः प्राधाव्यमाहि-

वाधिः खातन्त्रीय प्राधायं पारतन्त्रीयाप्राधा-मार्च वदेदिवार्थ:। यथा खतकांख व्यरस प्राधार्यं अवराधीनानां चासादीनामप्राधा-न्यम् ॥ # ॥ वर्तं विष्टगोति ।

"हैलादिकात् स्त्रावयवे व्यक्तावलविश्वेषयम्।" अवापि वाधिर्वजुवर्तते। हेलादेः हेतुपूर्व-रूपायां कार्तुं स्रोम सामलीन । अवयवै: एक-देशीन । वाधिकंताबलयोर्किशीयणं विश्रीष-बोध: ॥ * ॥ कालं विष्योति।

"नर्त दिन तुं भुत्तां श्री वाधिकाको यथावलम्।" नत्तमचांचयं राजिवाचकम्। रतेनेतदुत्तं यसित्रतादिरंशे यस दोषस प्रकीप उत्तीरिस सीर प्रस्तरीय जस्य याधे: काल रखर्थ:। नक्तादेरं भ्रेष्ठ वातादिप्रकीप उक्ती वागभटेन। "ते चापिगीयपि हृताभीरधीमधीईसंश्रयाः। वयोवद्वीरात्रिभुत्तानामन्तमध्यादिगाः क्रमात्॥"

ते वातिपत्तकपा:। ऋतुष्ठ वातादिकोषो यथा, "वर्षासु प्रिप्रिरे वायुः पित्तं प्ररहि उदाने। वसन्ते तु कपः कुप्यदेषा प्रक्रतिरार्त्तवी ॥" *॥ संप्राप्तियाधीनां ज्ञानाय हेतुर्यया। मिथा-चारविचारकुपितवाताबामाश्रयगमनर्सद्वया-कोन्ना सिर्वा इति रसन रूपं व्यरोत्पत्तिप्रकारं बोधयति तथा बाधीनां संख्यादीयां प्रांभ-कल्पनाप्राधान्यवलकालांच वीधयति। तेष्ठ ज्ञानेषु चिकित्साविश्रीयः खात्। # । अध पूर्वत्यय जन्ममाच।

"पूर्वक्षपनु तद्येन विद्याद्वाविनमामयम्। सामान्यच विशिष्टच दिविधं तद्दाच्चतम् ॥ सामान्यं तच दोषायां विशेषेरनधिष्ठितम्। विधिष्टभीषद्वातां खात् विधेषेच समन्वतम् ॥" दीवातां विश्रेषाः जुम्मातिश्रयनेत्रदाष्टाधि-मान्वादयः । तच पूर्वक्षक्षपं याधीनां ज्ञानाय हित्यंचा । श्रमाद्यो भाविनं ज्वरं बोधयन्ति । अय च त एव अमाहयोश्तिश्यितज्ञायुक्ता भाविनं वातच्वरं नेचदा इयुक्ता भाविनं पित्त-च्वरं विद्वमान्ययुक्ता भाविनं श्वीश्राच्यरं बोध-यन्ति ॥ 🛊 ॥ व्यय लच्यास्य लच्यामाहा "पूर्वक्षा विशिष्टं यदाक्तं तक्षचणं स्मृतम्। संस्थानं जिल्लिन् च यञ्जनं रूपमालति: "" विशिष्टं पूर्वक्तपं ईषद्वातं रूपं तदेव सन्य-मात्तं तच्यां स्ट्रम्। तत्र भाको व्यवद्वाराय पर्यायानाइ संखानमिळादि। लच्यां याध-र्ज्ञांनाय देतुर्येथा। खेदावरोधः चन्तापः सर्वाङ्ग्यहणाच युगपदेतसच्च ज्वर बोध-यति ॥ # ॥ अयोपप्रयसं लच्चमाइ। "चौषधात्रविचारावासुपयोगं सुखावच्या। वृगातुप्रययं विद्यात् व हि वास्त्रामिति स्तुतः॥" तच वातस्थीपश्यमाचा

"मधुरलंवगसान्तसाम्यायानिहा-गुरुर्चित्रविस्थिद्सं मह्नानि । इचनजनद्रीयाभ्य क्रसनापेगानि प्रकृपितपवमानं शान्तमेतानि क्याँ: ॥"

वाच पित्तस्वीपप्रयमाच । "तिल्लखादुकवायशीतपवनक्कायानिश्चावीजन-च्योत्काभूगृहयन्त्रवारिजन्त्वीमान्यं स-

सपि: चौरविरेक्सेक्कि धरसावप्रदेशाहिकं पानाचार्विचारमेवजिमदं पित्तं प्रशानितं

ष्यय कपस्योपप्रयमाह। "रूचचारकषायतिक्तकटुकवायामनिष्ठीवनं ध्मात्यवाशिरोविरेकवमनं खेदीपवासादिकम्। **छड् घाताध्वनियुद्धजागर्जनकी डाङ्गनासेवन** पानाहारविहारभेषनभिदं श्वेद्याणसूर्यं हरेत॥" जलकीड़ा कर्यं कर्फ इरित तदाइ। जल-क्रीडाजनित्रश्री खेनावरह देखीबा पङ्गलिप्त-पाकाधिरिवीयो भूला कर्ण शोषयति इति समाधि: ॥ ॥ उपप्रयो वाधित्रांनाय हेतुर्यहुक्तं चरकेंगा। गृहलिङ्गं सङ्गीर्यलच्याच याधिसुप-ग्रयानुप्रयाभ्यां परीचेतिति। तथा च सुस्रते। "अध्यक्ष खेदन से है विकारी वातिको न यः। भाग्येत्रत्र तु विज्ञेयं रत्तमात्रास्ति दूषितम्॥ सर्वेषामेव शोगानां निहानं कुपिता मला!। तत्प्रकोपस्य तु प्रोत्तं विविधाद्यतसेवनम्॥" सर्वेषां रोगानां निदानं सजिल्ह कारणम्। क्रिपताः खहेतुद्रशः। मना वातिपत्तकपा एवेळान्वय:। तथा च वागभए:। दीवा एव हि सर्वेषां रोगागामेककारगमित । नलागनुज-याधिषु यभिचारः खात्। तत्र तत्राण्याता-ननारं दोषप्रकोपखावश्यं भावितात्। उत्पन्न-द्रचीषु गुमयोगस्येव । इति भावप्रकाष्यः ॥ 🟶 ॥ पापनरोगा यथा । भातातपीयककीविपाके । "कुरुच राजयद्या च प्रमेही यहकी तथा। म्द्रज्ञक्षाञ्चरीकाणा चितिसारभगन्दरी॥ द्रवयां गर्माला पचाचातीश्चिनाप्रनम्। इलेक्माइयो रोगा महापापोद्भवाः स्टताः। जलोदरयञ्जतमी च्यालरोगत्रयानि च। श्वाचा जी ज्वरक्दिं अममी हगलग्रहाः। रक्तार्ब्दविसर्पाद्या उपपापोद्भवा गदाः॥ द्खावतानकश्चित्रवपु:कम्पविचर्षिका:। वल्मीकपुर्वाकादा रोगाः पापसमुद्रवाः ॥"

"चर्याचा वृत्वां रोगा चित्रपापाद्भवन्ति हि। बाखी च बच्चधा रोगा जायनी रोगसङ्कराः। उचने हि निदानानि प्रायश्वितानि च

क्रमात्॥"

सर्वरीमनाग्रकदानं यथा । हेमादिष्टतदान-खर्ड भगवदान्यम्। "सुवर्णदानं सर्वेषां रोगाणां नाप्रकारणम्।

तसात् सर्वप्रयतिन कर्त्रयं कमलोइव ॥"

इति सलमाचतःत्वम् ॥ *॥ व्यथारीत्यकानदिनम्। तच तिथयो रिक्ताः प्रमुक्ताः । दश्रमीप्रतिपद्दितीयाचयोदश्री-पचमीभन्ना मध्यमा:।तत्र नचत्रांक । खाती-अवगाधनिलाग्रतभिषाच्येला इस्तापुष्यपूर्वा-वाद्रापूर्वकात्गुनीपूर्वभाद्रपन्मघाभरणीन्ग-ब्रिरांसि। तच वाराः क्राः। तच योगो खती-पात:। अग्रीभनस्तः। लयापेचया केन्द्रेषु पापयहः। इति च्योतिसत्त्वम् ॥ अपि च । "चन्द्राश्रुद्धी वतीपाते भीमार्कश्रुविवासरे । वस्ता वाधिमुक्तः लगः सानं समापरेत्॥ पूर्वाचयमचा स्रोधा भरगी क्रिका तथा। चार्त्राच तिथी रिक्ते चारीग्यकानमाचरेत्॥"

इति च्योति:सारसंग्रह: ॥